

Historický vývoj slovenského jazyka – prvé obdobie

Branislav Krasnovský

2. marca 2021 ✚ Cirkev ✚ Rodný jazyk

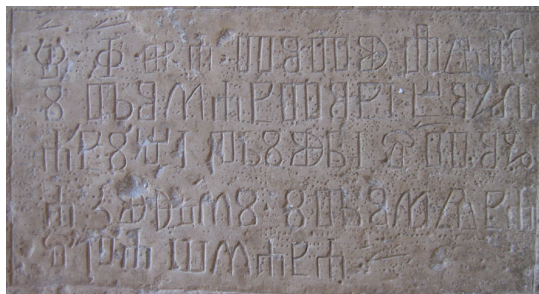
Praslovanské, slovanské a veľkomoravské obdobie

Z výskumu praslovanských javov, ktoré sa z praslovanského obdobia dodnes zachovali v slovenských nárečiach je podľa slovenských jazykovedcov zrejmé, že praslovanský základ slovenčiny úzko súvisí so Západnými Slovanmi, ktorí na naše územie prenikli v 5. storočí po Kristovi. V 5. a 6. storočí hovoríme o veľkej staroslovanskej migrácii, ktorá je doložená aj archeologicky. Západní Slovania prenikli na naše územie najmä z východu a zo severu. V 7. storočí už na našom území boli Slovania etablovaní, z tohto obdobia máme aj dostatok historických správ o franskom kupcovi Samovi (623 – 658), ktorý pomáhal Slovanom v boji proti Avarom.

V mladšom období pokračoval vývin slovenčiny v genetickej línii. Jazyk sa postupne menil a aj keď z obdobia od polovice 7. storočia do približne konca 8. storočia nemáme dostatok historických správ, archeologický výskum dokazuje, že na Slovensku sa slovanské obyvateľstvo rozvíjalo a v roku 796 z franských prameňov máme informácie o tom, že Frankovia a podunajskí Slovania zničili ríšu Avarov.

Integračné tendencie v hospodárskom a spoločenskom živote predveľkomoravských a veľkomoravských Slovanov (blatnicko-mikulčický horizont) nakoniec vyvrcholili vo vzniku Moravského a Nitrianskeho kniežatstva, ktoré sa v roku 833 (po porážke Pribinu, nitrianskeho vojvodu) stalo súčasťou Veľkej Moravy. Rekonštruovaná podoba jazyka veľkomoravského etnika z 9. storočia ukazuje množstvo slovenských znakov.

Veľká Morava úzko súvisí so svätcami Cyrilom a Metodom, ktorí na pozvanie veľkomoravského vládcu Rastislava prišli v roku 863 na územie Moravy a Slovenska. Cyrilo-metodovská, alebo veľkomoravská či byzantská misia úzko súvisia so vznikom slovanského písma (hlaholika), reči, jazyka, či liturgie. Obaja bratia preložili do staroslovienčiny Bibliu, zákonník (Zakon sudnyj ljudem), bohoslužobné knihy byzantského obradu, breviár, misál, žaltár a pod.

Ukážka textu v hlaholike

zdroj: wikimedia commons

Staroslovienčina, ktorú Cyril a Metod priniesli a ktorú naši predkovia používali, bola vyspelým kultúrnym jazykom. V prácach Cyrila a Metoda je možné vybadať množstvo prvkov južnoslovanského pôvodu. Tieto

prvky sa stali čoskoro súčasťou bežného jazyka, ktorý sa aj počas vlády Svätopluka kultivoval. O jestvovaní kultúrnej formy domáceho jazyka na Veľkej Morave majú jazykovedci pomerne presnú predstavu aj na základe slov, ktoré dodnes používa aj slovenčina a aj čeština (kmeť, dvorec, hrnčiar, zlatník, kostol, kráľ...)

Žiaľ, vynútený odchod byzantskej misie z Veľkej Moravy po Metodovej smrti (vyhnanie Metodových žiakov), sústavný politický, ekonomický, náboženský a kultúrny tlak Východofranskej ríše a náhly pád Veľkomoravskej ríše, súvisiaci s príchodom starých Maďarov na prelome 9. a začiatku 10. storočia zapríčinil, že sa slubne pokračujúci rozvoj staroslovienskeho písomníctva a jazyka v politickom, kultúrnom i náboženskom priestore zastavil. No reminiscencie na veľkomoravské obdobie a cyrilometodská idea priaznivo pôsobili na slovenské povedomie v najťažších etapách slovenských národných dejín (maďarizácia).

pokračovanie v II. časti

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/historicky-vyvoj-slovenskeho-jazyka-prve-obdobie/>